

**แนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ
กรณีศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน***
**GUIDELINES FOR THE MANAGING DISTRICT UNITS.
A CACE OF NAN SPECIAL EDUCATION CENTER**

เอกราช สุเต็ม

Ekarach Suteem

หยกแก้ว กมลวรเดช

Yokkaew Kamolvoradej

มานี แสงหิรัญ

Manee Sanghirun

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Uttaradit Rajabhat University, Thailand

E-mail: naibrake@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ 1) ได้แก่กลุ่มบริหารหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ครูและบุคลากร และผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งหมด 18 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา กลุ่มตัวอย่างที่ 2) ได้แก่ กลุ่มบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน จำนวน 7 คน ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการปฏิบัติงานในหน่วยบริการประจำอำเภออยู่ในระดับมาก และพบปัญหาดังนี้ บุคลากรขาดประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ บุคลากรขาดความรู้ด้านบัญชี ขาดความเข้าใจในการเขียนโครงการ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ขาดความเข้าใจในระบบงาน ขาดบุคลากรทางกายภาพบำบัด หัวหน้างานขาดประสบการณ์ แนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ดังนี้ กลุ่มบริหารวิชาการ ควรมีการจัดทำแผน IEP ร่วมกับผู้ปกครองเพื่อทราบถึงความต้องการและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม ฝึกอบรมบุคลากร ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลผู้พิการให้เกิดองค์ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ กลุ่มบริหารแผนงานและงบประมาณ กำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน อบรมพัฒนาบุคลากรด้านแผนงานและงบประมาณให้เกิด

* Received 8 June 2020; Revised 2 July 2020; Accepted 20 July 2020

องค์ความรู้นำไปสู่ทักษะในการปฏิบัติงาน และนิเทศติดตามให้คำแนะนำ กลุ่มบริหารทั่วไป ประสานงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ภาคเอกชน ชุมชน เพื่อร่วมพัฒนาหน่วยบริการ ประจำอำเภอ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน สร้างองค์ความรู้ด้านงานธุรการ กลุ่มบริการงานบุคคล วางแผนอัตรากำลังของครู จัดอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ นิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ, ศูนย์การศึกษาพิเศษ, คนพิการทางการศึกษา 9 ประเภท

Abstract

The objective of this research paper is to study the state, problems and guidelines for district service unit management. Under the Special Education Center Provincial By a qualitative research method Population and sample groups are divided into 2 groups as follows. Sample group 1) These include the management of district service units. Under the Special Education Center Provincial Teachers and staff and the parents of a total of 18 students Use the structured interview form. And content analysis Sample group 2) Including the group of special education centers In Nan Province, consisting of 7 people, using in-depth interview and content analysis the results of the research showed that. The operational conditions of the district service units were at a high level. And found the following problems Personnel lack experience Insufficient teaching and learning materials Personnel lacking accounting knowledge Lack of understanding in project writing the environment is not favorable for the provision of education for the disabled. Lack of understanding in work systems Lack of physical therapy personnel Inexperienced supervisor. Guidelines for managing district service units. Under the Special Education Center Nan Province as follows: Academic Services Group IEP plans should be developed with parents to understand needs and provide appropriate facilities. Personnel training Parents or carers for the disabled to create a special education body. Planning and Budget Management Group Clearly define roles and responsibilities Training for personnel development in work plans and budgets to create knowledge and lead to operational skills. And supervise, follow up, give advice General management group Coordinate with other government agencies, private sectors, communities to jointly develop the

district service units. Make an operation manual Human Services Group Plan the power of teachers. Creating knowledge about administration. Organize training to develop personnel to have knowledge in special education. Supervision continuously.

Keywords: District Service Unit Management, Special Education Center, Educational Disability 9 categories

บทนำ

เด็กพิการเป็นเด็กกลุ่มหนึ่งที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้ได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงเพราะเป็นปัจจัยสำคัญของการแก้ปัญหาคนพิการในระยะยาวอีกทั้งเป็นการช่วยเพื่อให้คนพิการช่วยเหลือตัวเองได้มีความรู้ในการประกอบอาชีพหากเป็นแรงงานก็เป็นแรงงานที่มีฝีมือนอกจากนี้การศึกษายังช่วยให้คนพิการมีความมั่นใจในการเข้าสังคมและปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานรวมถึงการมีครอบครัวสามารถเป็นผู้นำครอบครัวได้อย่างมีความสุข และจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) ซึ่งถือเป็นอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ให้หลักประกันในสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อคนพิการอย่างเสมอภาคทัดเทียมกับบุคคลทั่วไปได้ให้ความสำคัญต่อการขจัดอุปสรรคจากภายนอก และการแก้ไขความเสียเปรียบทางสังคมของคนพิการ ทั้งด้านการพัฒนาสังคมที่มุ่งพัฒนาบริการในด้านต่างๆ เพื่อช่วยให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของคนพิการการจัดการเลือกปฏิบัติและการสร้างหลักประกันความเสมอภาคในทุกมิติการเข้าถึงใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติให้คนไทยทุกคนรวมถึงคนพิการได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างเท่าเทียมทั่วถึง มีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า มีการส่งเสริม สนับสนุน และกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพ การศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิต ที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560)

ศูนย์การศึกษาพิเศษคือสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิตและจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการครอบครัวและชุมชนรวมทั้งการจัดสื่อเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกบริการและความช่วยเหลืออื่นใดตลอดจนบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสื่อบริการและความ

ช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ รวมถึงให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการและประสานความร่วมมือจากชุมชนหรือนักวิชาชีพ เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาทุกระดับหรือบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความจำเป็นของคนพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ได้ดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ 1 อำเภอ 1 ศูนย์ตามเจตนารมณ์ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ โดยบทบาทหน้าที่หลักคือทำให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มการบำบัดฟื้นฟูและเตรียมความพร้อมทางการศึกษาให้แก่คนพิการทุกประเภท ตลอดจนเป็นแหล่งบริการทางวิชาการการจัดอบรมให้บุคลากรผู้ปกครองอาสาสมัครชุมชนและท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาทางการศึกษาพิเศษให้ทั่วถึงและครบถ้วน ทั้งนี้ต้องมีการจัดระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพสามารถพัฒนาศักยภาพคนพิการในชุมชนได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงและยั่งยืน ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีหลายงานได้แก่การบริหารงานวิชาการการบริหารงานงบประมาณการบริหารงานบุคคลและกลุ่มบริหารงานทั่วไปทั้งนี้เพื่อนำทรัพยากรบุคคลวัตถุดิบเงินทุนเวลา อาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและองค์ประกอบอื่นๆ มาประสานเข้าด้วยกันให้ขับเคลื่อนสู่วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพเต็มตามศักยภาพของตนเอง ตลอดจนการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้บริหารและบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของคนพิการในชุมชนและพัฒนาเป็นหน่วยบริการซึ่งทำให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาให้กับคนพิการอย่างต่อเนื่องโดยความร่วมมือของพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2560)

ทั้งนี้ในทางปฏิบัติการบริหารหน่วยบริการประจำอำเภอ ในสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ยังขาดสภาพคล่องในการบริหารจัดการ การวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล ระหว่างครู ผู้ปกครองทีมนักสหวิชาชีพ และชุมชน การกระจายอำนาจการบริหารจากหน่วยงานต้นสังกัดสู่การบริหารจัดหน่วยบริการประจำอำเภอ รวมถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดประสบการณ์ทางด้านการบริหารจัดการหน่วยบริการ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยบริการมีความเข้มแข็งและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับกฎหมายนโยบายที่เกี่ยวข้องและสามารถพัฒนาศักยภาพคนพิการในชุมชนได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงและยั่งยืน สร้างเครือข่ายจากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผน ร่วมปฏิบัติและร่วมประเมินผล การร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยบริการประจำอำเภอ ทั้งในลักษณะของผู้ส่งเสริมการเรียนรู้และฟื้นฟูสมรรถภาพ และลักษณะผู้จัดการศึกษา การติดต่อประสานงานและการสนับสนุนอื่นใด ที่เอื้อต่อความต้องการจำเป็น

พิเศษของเด็กพิการ ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเดียวกันคือเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนพิการ ในด้าน การศึกษาและพัฒนาทางด้านอาชีพ เพื่อสร้างโอกาสในการทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคม ทัดเทียมคนทั่วไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษา แนวทางการบริหารจัดการหน่วย บริการประจำอำเภอ กรณีศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษา พิเศษ ประจำจังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน

1. ขออนุญาตราชการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา พิเศษ ประจำจังหวัดน่าน และผู้ปกครองนักเรียน ที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ 1 เพื่อขอความ อนุเคราะห์ให้ตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

2. ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ได้แก่

2.1 ผู้บริหารหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน จำนวน 9 คน ได้แก่ หน่วยบริการประจำอำเภอท่าวังผา จำนวน 4 คน หน่วยบริการประจำอำเภอเวียงสา จำนวน 2 คน และหน่วยบริการประจำอำเภอนาน้อย จำนวน 3 คน

2.2 ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานใน หน่วยบริการประจำอำเภอ จำนวน 3 คน ได้แก่ หน่วยบริการประจำอำเภอท่าวังผา จำนวน 1 คน หน่วยบริการประจำ อำเภอเวียงสา จำนวน 1 คน และหน่วยบริการประจำอำเภอนาน้อย จำนวน 1 คน

2.3 ผู้ปกครองนักเรียนที่รับบริการในหน่วยบริการประจำอำเภอ จำนวน 6 คน ได้แก่ หน่วยบริการประจำอำเภอท่าวังผา จำนวน 2 คน หน่วยบริการประจำ อำเภอเวียงสา จำนวน 2 คน และหน่วยบริการประจำอำเภอนาน้อย จำนวน 2 คน

ระยะที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน

1. ขออนุญาตขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำประเด็นปัญหาจากระยะที่ 1 มาเป็นประเด็นการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานบุคคล จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารทั่วไป/หัวหน้ากลุ่มบริหารทั่วไป จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณ จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารงานบุคคล จำนวน 1 คน

3. รวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำมาสรุปหาแนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์รายบุคคล แล้วนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน พบว่า ตำแหน่งหัวหน้าหน่วยบริการประจำอำเภอ หัวหน้ากลุ่มบริหารงาน 4 ฝ่าย ครูและบุคลากร มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาในการปฏิบัติงานในหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน พบว่า ด้านบริหารวิชาการ ได้แก่ บุคลากรขาดประสบการณ์ด้านการศึกษาพิเศษ สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ด้านบริหารแผนงานและงบประมาณ ได้แก่ บุคลากรขาดความรู้ด้านบัญชี ขาดความเข้าใจในการเขียนโครงการ ด้านบริหารทั่วไปด้านบริหารทั่วไป ได้แก่ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ขาดความเข้าใจในระบบงาน และด้านบริหารงานบุคคล ได้แก่ ขาดบุคลากรทางกายภาพบำบัด หัวหน้างานฝ่ายขาดประสบการณ์

2. แนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน

ผลการหาแนวทางบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ตามโครงสร้างการบริหารงานหน่วยบริการประจำอำเภอ 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านกลุ่มบริการวิชาการ มีแนวทางการบริหารจัดการ ควรมีการจัดทำ แผน IEP ร่วมกับผู้ปกครองเพื่อทราบถึงความต้องการและมีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อนำไปสู่การจัดสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน ตลอดจนฝึกอบรมบุคลากร ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลผู้พิการให้เกิดองค์ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ การผลิตสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนอย่างหลากหลาย อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านกลุ่มบริหารแผนงานและงบประมาณ มีแนวทางการบริหารจัดการ โดย ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแล นิเทศติดตาม การดำเนินงานของหน่วยบริการประจำอำเภอ ทั้ง 3 แห่ง ในจังหวัดน่าน ได้แก่ หน่วยบริการ ประจำอำเภอท่าวังผา หน่วยบริการประจำอำเภอเวียงสา และหน่วยบริการประจำอำเภอนาน้อย ดังนี้ 1) จัดทำคำสั่งกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน 2) ประชุมชี้แจง สร้างความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ 3) จัดอบรมพัฒนาศักยภาพด้านแผนงานและงบประมาณ ให้เกิดองค์ความรู้ นำไปสู่ทักษะในการปฏิบัติงานในหน่วยบริการประจำอำเภอ เช่น การเงิน และการบัญชี การจัดทำโครงการเพื่อเสนอของบสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด 4) จัดทำ ข้อมูลสารสนเทศในหน่วยบริการให้เป็นปัจจุบัน เพื่อดำเนินงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัด 5) จัดให้มีคณะนิเทศติดตาม ให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการ

2.3 ด้านกลุ่มบริหารทั่วไป มีแนวทางการบริหารจัดการดังนี้ 1) ปรับสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยการนำงบดำเนินงานที่มีอยู่ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ภาคเอกชน ชุมชน ชาวบ้าน และถึงผู้ใจบุญ เพื่อร่วมพัฒนาหน่วยบริการประจำอำเภอ 2) จัดทำคำสั่งมอบหมายงานให้ชัดเจน พร้อมทั้งจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในแต่ละฝ่ายงานพร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบให้ครบคลุมครบถ้วน 3) อบรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านงานพัสดุและงานธุรการแก่บุคลากร นำไปสู่การปฏิบัติงานในหน่วยบริการประจำอำเภอ 4) ควรมีคณะนิเทศติดตาม ให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะแก่บุคลากร

2.4 ด้านกลุ่มบริหารงานบุคคล มีแนวทางการบริหารจัดการดังนี้ 1) วางแผน จัดอัตรากำลังของครูและบุคลากรให้มีความเหมาะสมกับจำนวนนักเรียนที่รับบริการในหน่วย บริการประจำอำเภอ 2) จัดอบรมพัฒนาศักยภาพที่อยู่ประจำหน่วยบริการให้มีความรู้ด้าน

การศึกษาพิเศษ เช่น การจัดการเรียนการสอน กายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด รวมถึงการสร้างเครือข่ายกับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นเพื่อร่วมจัดการศึกษาแก่เด็กพิการ โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน 3) จัดทำปฏิทินงาน เพื่อบ่งชี้หน้าที่ผู้ปกครองและผู้เรียน เพื่อทำการกายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด ตลอดจนให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง ในลักษณะของคลินิกประจำหน่วยบริการ โดยทีมนักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด บุคลากรที่จบวิชาเอกพลศึกษา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน อย่างน้อย หน่วยบริการละ 1 ครั้งต่อเดือน 4) การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรประจำหน่วยบริการโดยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ผ่านหัวหน้าหน่วยบริการประจำอำเภอ ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่นรายงานการปฏิบัติงานประจำเดือน รายงานในที่ประชุมประจำเดือน ไลน์กลุ่มเฟสบุ๊กกลุ่ม กล้องวงจรปิด และการออกนิเทศติดตามของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นต้น

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน พบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพการปฏิบัติงานในหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน พบว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ตำแหน่งหัวหน้าหน่วยบริการ ตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ ตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มบริหารทั่วไป ตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มบริหารงานบุคคล ตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มบริหารแผนงานและงบประมาณ และตำแหน่งครูและบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งเอาไว้อย่างชัดเจน ประกอบกับมีการรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อสนองต่อเจตนารมณ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ที่เป็นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention: EI) และเตรียมความพร้อมแก่คนพิการทางการศึกษาทั้ง 9 ประเภท ที่ศูนย์การศึกษาพิเศษจัดตั้งขึ้นในพื้นที่ใกล้บ้าน เพื่อลดข้อจำกัดในการเดินทางมารับบริการของเด็กพิการ ตลอดจนสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตลอดจนให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการโดยครอบครัวและชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษา ดำเนินการโดย ส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชน สอดคล้องกับ ชูศักดิ์ จันทยานนท์ ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดศูนย์การเรียนรู้สำหรับบุคคลออทิสติก พบว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการร่วมจัดการศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถเป็นผู้จัดการศึกษาได้ สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการก็เช่นกัน ครอบครัวชุมชนและสังคมมีบทบาทในการทำงานแบบมีส่วนร่วมทั้งลักษณะผู้ส่งเสริมการ

เรียนรู้และฟื้นฟูสมรรถภาพและลักษณะผู้จัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมในเชิงการบริหารการจัดการศึกษาการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ (ชูศักดิ์ จันทยานนท์, 2552)

ด้านปัญหาในการปฏิบัติงานในหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่าน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ตามโครงสร้างการบริหารหน่วยบริการประจำอำเภอพบว่า ด้านบริหารวิชาการ พบปัญหาในเรื่องของบุคลากรขาดประสบการณ์ด้านการศึกษาพิเศษ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรู้เฉพาะด้าน เช่น นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด จิตวิทยาคลินิก และหลากหลายวิชาเอก มาทำงานร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน และสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ อาจเป็นเพราะผู้เรียนไม่สามารถใช้สื่อการสอนร่วมกันได้ทั้งหมด เนื่องจากเป็นสื่อการสอนเฉพาะของแต่ละบุคคล ด้านบริหารแผนงานและงบประมาณ พบว่า บุคลากรขาดความรู้ด้านบัญชี ขาดความเข้าใจในการเขียนโครงการ ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคลากรมีความหลากหลายด้านวิชาเอก จำนวนบุคลากรต่อจำนวนนักเรียนในแต่ละหน่วยบริการ ตลอดจนถูกกำหนดด้วยโครงสร้างการบริหารจัดการหน่วยบริการ จึงจำเป็นต้องจัดวางตัวบุคลากรวิชาเอกอื่นที่สามารถปฏิบัติงานด้านงานบัญชีได้เข้ารับหน้าที่นี้แทน ด้านบริหารทั่วไป พบว่าสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ รองลงมาคือขาดความเข้าใจในระบบงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดตั้งหน่วยบริการประจำอำเภอ ได้ขอใช้โรงเรียนยุบเลิกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตัวอาครมีอายุการใช้งานมาแล้วมากกว่า 30 ปี ส่งผลให้เกิดการชำรุดทรุดโทรมได้ง่าย การปรับปรุงซ่อมแซมเป็นไปได้ยาก ส่วนงานด้านธุรการ บุคลากรยังขาดความเข้าใจในระบบงาน อาจเนื่องมาจากบุคลากรปฏิบัติงานหลายหน้าที่ทำให้เกิดความสับสนในระบบงาน และด้านบริหารงานบุคคล พบว่าขาดบุคลากรทางกายภาพบำบัด รองลงมาคือหัวหน้างานฝ่ายขาดประสบการณ์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคลากรทางกายภาพบำบัดไม่เพียงพอสำหรับการไปปฏิบัติงานประจำในหน่วยบริการ ส่วนหัวหน้างานฝ่ายขาดประสบการณ์ อาจเนื่องมาจากข้าราชการครูส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบรรจุใหม่ ซึ่งยังไม่เคยมีประสบการณ์ด้านบริหารงานบุคคลมาก่อน

2. แนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่าน พบว่า มีโครงสร้างการบริหารจัดการอยู่ 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านบริหารวิชาการ มีแนวทางการบริหารจัดการดังนี้ 1) การจัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และเตรียมความพร้อมของคน ควรมีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และตารางการฝึกร่วมกับผู้ปกครองเพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการ และแนวทางในการฝึกที่เหมาะสม 2) การพัฒนาและฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ ควรมีการฝึกอบรมบุคลากร ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลผู้พิการให้เกิดองค์ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ การผลิตสื่อการ

เรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนอย่างหลากหลาย อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การจัดระบบและส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลือ อันใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ ควรมีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ร่วมกับผู้ปกครองนักเรียนเพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการและแนวทางในการฝึกที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละบุคคล รวมถึงสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อผู้เรียน 4) จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ (Transitional Services) โดยมีการกำหนดโปรแกรมให้เหมาะสม ตรงกับความต้องการจำเป็นและความสนใจของนักเรียน มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในการเชื่อมต่อจากสถานศึกษาเดิมให้ สถานศึกษาใหม่ที่รับส่งต่อ มีการร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายของทุกภาคส่วน และมีการติดตามผลหลังจากได้ส่งต่อ นักเรียนแล้ว 5) ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยครอบครัวและชุมชน ด้วยกระบวนการทางการศึกษา หน่วยงานและภาคีเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้พิการในชุมชน 6) เป็นศูนย์กลางข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร กิจกรรม และผลงานของสถานศึกษาให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ อย่างสม่ำเสมอมีการให้คำแนะนำทางด้านการศึกษาและเป็นแหล่งข้อมูลด้านการศึกษาพิเศษ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวว่า มุ่งเน้นการส่งเสริมให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลือ การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ การศึกษา การยอมรับ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, 2545) และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 กล่าวว่า การศึกษาสำหรับคนพิการมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไปจึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทาง การศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษา และส่งเสริมสถาบันอื่น ๆ รวมทั้งครอบครัวให้มีการจัดการศึกษา (พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551, 2551) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พบว่า การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อหรือหลักปรัชญาดังต่อไปนี้ 1) ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือคนปกติเมื่อรัฐจัดการศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้วก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิเศษด้วย หากเด็กพิเศษไม่สามารถเรียนในโปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้

เด็กปกติได้ ก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของเด็กพิเศษ 2) เด็กพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัดการฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านโดยเร็วที่สุดในทันทีที่ทราบว่าเด็กมีความต้องการพิเศษทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนต่อไป และมีพัฒนาการทุกด้านถึงขีดสูงสุด 3) การจัดการศึกษาพิเศษควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมกับคนปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพการเรียนการสอนเด็กเหล่านี้จึงควรให้เรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เว้นแต่เด็กพิเศษผู้นั้นมีสภาพความพิการหรือความบกพร่องในขั้นรุนแรงจนไม่อาจเรียนร่วมได้อย่างไรก็ตามควรให้เด็กพิเศษได้สัมผัสกับสังคมปกติ 4) การจัดการศึกษาพิเศษต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียเปรียบของเด็กพิเศษแต่ละประเภท โดยใช้แนวการศึกษาของเด็กปกติ 5) การศึกษาพิเศษและการฟื้นฟูบำบัดทุกด้าน ควรจัดเป็นโปรแกรมให้เป็นรายบุคคลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่างอาจจัดเป็นกลุ่มเล็กสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องหรือมีความต้องการคล้ายคลึงกันและอยู่ในระดับความสามารถที่ใกล้เคียงกัน 6) การจัดโปรแกรมการสอนเด็กพิเศษควรเน้นที่ความสามารถของเด็กและให้เด็กมีโอกาสได้ประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงความพิการหรือความบกพร่องเพื่อทำให้เด็กมีความมั่นใจว่า แม้ตนจะมีความบกพร่องแต่ก็ยังสามารถบางอย่างเท่ากับหรือดีกว่าคนปกติซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น 7) การศึกษาพิเศษควรมุ่งให้เด็กมีความเข้าใจยอมรับตนเองมีความเชื่อมั่นมีสัจการแห่งตนและมุ่งให้ช่วยตนเองได้ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม 8) การศึกษาพิเศษควรจัดทำอย่างต่อเนื่องเริ่มตั้งแต่เกิดเรื่อยไปขาดตอนไม่ได้ และควรเน้นถึงเรื่องอาชีพด้วย (ผดุง อารยะวิญญู, 2542)

2.2 ด้านบริหารแผนงานและงบประมาณ มีแนวทางการบริหารจัดการโดยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแล นิเทศติดตาม การดำเนินงานของหน่วยบริการประจำอำเภอ ทั้ง 3 แห่ง ในจังหวัดน่าน ได้แก่ หน่วยบริการประจำอำเภอท่าวังผา หน่วยบริการประจำอำเภอเวียงสา และหน่วยบริการประจำอำเภอนาน้อย ดังนี้ 1) จัดทำคำสั่งกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน 2) ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ 3) จัดอบรมพัฒนาบุคลากรด้านแผนงานและงบประมาณให้เกิดองค์ความรู้ นำไปสู่ทักษะในการปฏิบัติงาน เช่น การเงินและการบัญชี การจัดทำโครงการ เพื่อเสนอขอของสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด 4) จัดทำข้อมูลสารสนเทศในหน่วยบริการให้เป็นปัจจุบัน เพื่อดำเนินงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัด โดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยบริการกับชุมชน 5) จัดให้มีทีมนิเทศติดตาม ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการ สอดคล้องกับ วารุณี จิรัญเวทย์ ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พบว่า การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการเป็นการรวมพลังระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐภาคเอกชนองค์กรชุมชนองค์กรคนพิการผู้ปกครองคนพิการและองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการจัดการศึกษา

สำหรับคนพิการทุกระบบและครบวงจรจึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมพัฒนาระบบการทำงานร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามนโยบายการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ (วารุณี จิรัญเวทย์, 2554)

2.3 ด้านบริหารทั่วไป มีแนวทางการบริหารจัดการดังนี้ 1) สภาพแวดล้อม และอาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวย ไม่เหมาะสมต่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เนื่องจากการเปิดหน่วยบริการ เป็นการขอใช้พื้นที่โรงเรียนยุบเลิกของเขตพื้นที่ แต่ละโรงเรียนมีอายุไม่ต่ำกว่า 30 – 50 ปี ทำให้อาคารผุพัง จำเป็นต้องใช้งบในการปรับปรุงจำนวนมาก ทั้งนี้แนวทางการบริหารจัดการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน คือการนำงบประมาณที่มีอยู่รวมกับการประสานงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ภาคเอกชน ชุมชน ชาวบ้าน และถึงผู้ใจบุญ เพื่อร่วมพัฒนาหน่วยบริการประจำอำเภอ ให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ตลอดจนจัดให้มีพื้นที่ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ฐานอาชีพ หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ แก่ผู้เรียน 2) จัดทำคำสั่งมอบหมายงานให้ชัดเจน ในส่วนของงานธุรการ ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน พร้อมทั้งจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และกำหนดผู้รับผิดชอบให้ครอบคลุมครบถ้วน สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เรื่องการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่จัดโดยชุมชน ดังนี้ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่จัดโดยชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนองค์กรเอกชนหรือสถาบันทางสังคมมีสิทธิในการจัดการศึกษาโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมปฏิบัติและร่วมประเมินผลรวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2550) และ สมชัย วรานุกุลรักษ์ ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาระบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ในสถานประกอบการ พบว่า ลักษณะของศูนย์การเรียนรู้ มุ่งให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนด้วยตนเองเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงดังนั้นการจัดการเรียนในศูนย์การเรียนรู้จึงเน้นให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนใช้สื่อประสมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองภายใต้ความพร้อมและโอกาสของแต่ละคนที่แตกต่างกันหลักการของศูนย์การเรียนรู้ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญมีดังนี้ (สมชัย วรานุกุลรักษ์, 2546) 1) การให้นักเรียนมีอิสระตามความต้องการในการเรียนสามารถยืดหยุ่นเวลาในการเรียนได้ตามความพร้อมความถนัดและความสนใจด้วยตนเอง 2) มีการแสวงหาและพัฒนาสาระความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ให้สามารถตอบสนองได้ตรงกับความต้องการของนักเรียน 3) มีการผลิตสื่อการเรียนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและความต้องการของนักเรียน 4) ศูนย์การเรียนรู้ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนมาใช้บริการได้รับความรู้ที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดความมุ่งมั่นในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 5) สร้างบรรยากาศในศูนย์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมนักเรียนและเอื้อต่อการเรียนของนักเรียน 6) มีการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ภายในศูนย์การเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนการสอน

2.4 ด้านบริหารงานบุคคล มีแนวทางการบริหารจัดการดังนี้ 1) วางแผนจัดอัตรากำลังของครูและบุคลากรให้มีความเหมาะสมกับจำนวนนักเรียนที่รับบริการในหน่วยบริการประจำอำเภอ 2) จัดอบรมพัฒนาบุคลากรที่อยู่ประจำหน่วยบริการให้มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ เช่น การจัดการเรียนการสอน กายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด รวมถึงการสร้างเครือข่ายกับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นเพื่อร่วมจัดการศึกษาแก่เด็กพิการ โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน 3) จัดทำปฏิทินงาน เพื่อบันทึกหมายกับผู้ปกครองและผู้เรียนเพื่อทำการกายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด ตลอดจนให้คำแนะนำและแนวทางแก่ผู้ปกครองในลักษณะของคลินิกประจำหน่วยบริการ โดยทีมนักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด บุคลากรที่จบวิชาเอกพลศึกษา ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน อย่างน้อย หน่วยบริการละ 1 ครั้ง ต่อเดือน 4) การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรประจำหน่วยบริการโดยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ผ่านหัวหน้าหน่วยบริการประจำอำเภอ ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น รายงานการปฏิบัติงานประจำเดือน รายงานในที่ประชุมประจำเดือน ไลน์กลุ่ม เฟสบุ๊กกลุ่ม กล้องวงจรปิด เป็นต้น สอดคล้องกับ รัชชนิ สรรเสริฐ ได้ศึกษาเรื่อง การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน กลยุทธ์หลักเพื่อการดูแลคนพิการ พบว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (Community based rehabilitation) หรือ CBR หมายถึง การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือการเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีสมรรถภาพดีขึ้นโดยอาศัยวิธีการทางการศึกษาสังคมและการฝึกอาชีพเพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนทั่วไป (รัชชนิ สรรเสริฐ, 2555)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการบริหารจัดการหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน กลุ่มบริการวิชาการ ควรมีการจัดทำแผน IEP ร่วมกับผู้ปกครองเพื่อทราบถึงความต้องการและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม ผูกอบรมบุคลากร ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลผู้พิการให้เกิดองค์ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ กลุ่มบริหารแผนงานและงบประมาณ กำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน อบรมพัฒนาบุคลากรด้านแผนงานและงบประมาณให้เกิดองค์ความรู้นำไปสู่ทักษะในการปฏิบัติงาน และนิเทศติดตามให้คำแนะนำ กลุ่มบริหารทั่วไป ประสานงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ภาคเอกชน ชุมชน เพื่อร่วมพัฒนาหน่วยบริการประจำอำเภอ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน สร้างองค์ความรู้ด้านงานธุรการ กลุ่มบริการงานบุคคล วางแผนอัตรากำลังของครู จัดอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ นิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะทั่วไป 1) แนวทางการบริหารหน่วยบริการประจำอำเภอ สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน ในครั้งนี้จะเกิดประโยชน์กับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน โดยเฉพาะในอนาคตมีแนวโน้มจะเปิดหน่วยบริการประจำ

อำเภอเพิ่มเพื่อบริการเด็กพิการอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ และศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอื่น ๆ โดยนำผลการวิจัยนี้เป็นทางการบริหารหน่วยบริการประจำอำเภอ ในสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ 2) ควรกำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับอัตรากำลังบุคลากรและประเภทของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการไว้ตามจำนวนของผู้รับบริการในแต่ละพื้นที่ 3) ควรกำหนดบทบาทหน้าที่หลักของบุคลากรซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยบริการให้ชัดเจน 4) ควรจัดงบประมาณ สื่อสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานของหน่วยบริการให้ เพียงพอตามความแตกต่างของแต่ละพื้นที่และจำนวนคนพิการที่ให้บริการ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือในหลายๆภาคส่วน เช่น ครู นักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด โรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนตำบล สาธารณสุข ผู้ปกครอง ชุมชน ดังนั้นควรทำการศึกษาส่วนนี้ด้วย 2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2550). การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่จัดโดยชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤศจิกายน 2562 จาก www.gotoknow.org/posts/283077
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2550). แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 – 2554. กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด.
- ชูศักดิ์ จันทยานนท์. (2552). รูปแบบการจัดศูนย์การเรียนรู้สำหรับบุคคลออทิสติก. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: แว่นแก้ว.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. (2551). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 28 ก หน้า 3 (5 กุมภาพันธ์ 2551).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545. (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 119 ตอนที่ 123 ก หน้า 4 (19 ธันวาคม 2545).
- รัชณี สรรเสริญ. (2555). การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน กลยุทธ์หลักเพื่อการดูแลคนพิการ. เรียกใช้เมื่อ 13 กันยายน 2562 จาก <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JNAE/article/view/1449/1183>

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 14 (6 เมษายน 2560).
- วารุณี จิรัฐเวทย์. (2554). การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2562 จาก www.gotoknow.org/posts/283077
- สมชัย วรานุกุลรักษ์. (2546). การพัฒนาระบบการจัดศูนย์การเรียนรู้ในสถานประกอบการ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2560). คู่มือการปฏิบัติงานหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (ปรับปรุงครั้งที่ 1) ปีพุทธศักราช 2560. เรียกใช้เมื่อ 10 กันยายน 2562 จาก <http://special.obec.go.th/>